

LIBER JUDICUM.

Hebraice SOPHETIM (סָופֶתִים).

PRÆFATIO.

(ATHANAS., in (*Synopsi.*) Vocatur hic liber Judicium, propterea quod post mortem Jesu Nave, populum suum Deus a relictis Chananæorum gentibus pressum, per judices servavit; quorum hoc volumine singulorum facta et vitæ tempus continentur, etc. Fuerunt autem numero tredecim: et anni illorum fuerunt quadringenti et undecim.

(ISID., in lib. *Judic.*, cap. 1.) Historia libri Judicium non parva mysteriorum indicat sacramenta. Post Iosue enim succedunt Judices, sicut post Christum apostoli et ecclesiarum rectores ad regendos fideles, quos ipse ad spem promissionis æternæ perducit. Per omnia autem in hoc volumine Judaici populi delicta, et servitus clamorque eorum et miseratione Dei continentur. Multis enim annis pro peccatis suis servierunt, et conversi liberati sunt: quia peccata nostra vires hostibus præbent; et quando malum facimus in conspectu Domini, confortantur adversarii nostri, id est dæmones. Cum autem convertimur, suscitat Deus judices et salvatores, id est principes et doctores quos mittit in auxilium eorum qui toto corde clamant ad Deum.

(AUG., quæst. 1 in lib. *Judic.*) In fine libri Jesu Nave breviter narrator porrexit historiam quoque filii Israel ad colendos deos alienos declinaverunt. In hoc autem libro ad ordinem reditur, quomodo consequentia gesta fuerint post mortem Jesu Nave. Non ergo ab illo tempore incipit liber, quo populus ad colenda simulacra defluxit: sed a prioribus, interpositis temporibus, quibus ea gesta sunt, postquam ad illa pervenit.

CAPUT PRIMUM.

VERS. 2. — *Dixitque Dominus: Judas ascendet, etc.* (Id., quæst. 2.) Quærerit utrum aliquis homo Judas vocabatur, an ipsam tribum de more sic appellavit, etc., usque ad tunc assumpta etiam tribus Simeon ad pugnandum.

VERS. 12. — *Dixitque, etc.* (AUG., quæst. 3.) *Qui-cunque percusserit civitatem litterarum et coperit eam, dabo ei filiam meam in uxorem.* Hoc in libro Jesu memoratum est, etc., usque ad nec tamen hic frustra arbitror hoc de filia Caleb data in victoris præmium bis Scripturam memorasse.

VERS. 19. — *Nec potuit.* (Id., quæst. 5 in *Jud.*) In hoc ipso fuit Dominus, etc., usque ad dum dicit Apostolus: *Ne magnitudinem revelationum extollat, etc.* (II Cor. XII).

VERS. 21. — *Sebusæum.* (AUG., quæst. 7 in *Jud.*) Superius legitur eadem civitas, etc., usque ad non sine illo tenuerunt terram quam possidebant.

VERS. 27. — *Manasses.* (AUG., quæst. 8.) Et non
PATROL. CXIII.

A hæreditavit Manasses Bethsan, etc., usque ad univer-sam pene Asiam Scythas aliquando tenuisse.

VERS. 34. — *Arctavitque.* (AUG., quæst. 11 in *Jud.*) *Et contribulavit Amorrhæos filios Dan in monte, quoniam non permisit eos descendere,* etc. Hoc autem in libro Jesu Nave præoccupando memoratum est; hic autem recapitulando.

CAPUT II.

VERS. 1. — *Ascenditque angelus.* (AUG., quæst. 12 in *Jud.*) Et ascendit angelus Domini, etc., usque ad quod ibi præoccupando memoravit.

VERS. 3. — *Quamobrem nolui delere.* (AUG., quæst. 13 in *Jud.*) Hinc intelligimus quædam ex ira Dei venire peccata. Ut enim dii gentium, inter quas non exterminatas Israelitæ habitare voluerunt, es-sent eis in scandalum, id est, facerent eos scandalizari in Deo suo, eoque offenso vivere, indignans comminatus est Deus, quod manifestum est, ma-gnum esse peccatum.

Dimisit ergo Iosue. (AUG.) Hoc per recapitulatio-nem iteratur. Nam et mors Jesu Nave in hoc libro memoratur, ut tanquam ab exordio breviter cuncta insinuentur, ex quo dedit eis Dominus terram, et quomodo sub judicibus vixerint, vel quæ perpessi sint; et iterum, redditur ad judicium ordinem, ab eo qui primus est constitutus.

VERS. 7. — *Et seniorum.* (ADAMAN., hom. 4 in *Jud.*) Seniores qui cum Jesu vel post Jesum fuerunt, etc., usque ad dies vero seniorum sanctorum longævi sunt C et prolixii.

VERS. 8. — *Mortuus est.* (Id., hom. 2.) In Paulo vivit Jesus, etc., usque ad et surrexit generatio altera, quæ nesciebat Jesum, etc.

(ADAMAN., hom. 2.) Servieruntque Baalim, etc., usque ad tota anima et totis viribus diligimus: idola adoramus.

VERS. 13. — (AUG., quæst. 16 in lib. *Judic.*) *Et servierunt Baal et Astartibus.* Dicitur Baal esse no-men Jovis apud illas gentes, etc., usque ad Junonem pluraliter memorari voluisse.

(AUG., quæst. 17.) Sed et in psalmo, etc., usque ad non pretio pecuniario fuerant redimendi.

VERS. 14. — *Iratusque Dominus.* (ORIG., hom. 2 in *Jud.*) Cum quis Deo servit, etc., usque ad ne diabolo tradamur.

CAPUT III.

VERS. 5. — *In medio.* (AUG., quæst. 17 in *Jud.*) In Exodo dicit Deus, etc., usque ad eorum multitudo terras unde adversarii exterminarentur desertas esse non sineret. Quod autem ait: *Ne multiplicentur in te bestiae feræ;* mirum si non bestiales cupiditates et

Habidines intelligi voluit... non enim Deus homines exterminare poterat, et bestias non poterat.

VERS. 8. — (ADAM., hom. 3.) *Et tradidit eos Dominus, etc., usque ad odor teterimus superbie renidet.*

(ORIG., hom. 3 in Jud.) Vide benignum Domini num, etc., usque ad qui per Othoniel vel Aioth dignatur.

VERS. 10. — *Fuit in eo Spiritus Domini, etc. Magna laus est primi judicis, quod Spiritus Domini factus est super eum : et per Spiritum Dei judicavit populum, quod de alia dictum non valde memint. Sunt hodie ecclesiarum judices, quibus datum est etiam judicium animarum : sed nescio, si quis dignus sit Spiritu Dei repleri.*

Fuitque in. (ADAM.) Postquam, scilicet, clama verunt ad Dominum. Quis in nobis tam validum, tam justum clamorem emittit ad Dominum, ut mereatur populus accipere judicem quem repleat Spiritus Dei, ut posset rectum tenere judicium? Unde liber iste Judicum dicitur, qui, scilicet, judicaverunt populum Israel, viros, scilicet, mirabiles, sicut Josue fuit. Sicut et fiber Regum, in quo dicitur quomodo quisque regum regnaverit, et quid egerit etiam malum : ut Ecclesiae scilicet principes, vel judices bona eorum imitentur, mala caveant.

Servieruntque Israel. (ADAM., ubi supra.) Post decem et octo annos, etc., usque ad quibus dicetur: Discedite a me, operarii iniquitatis, nescio vos : ite in ignem aeternum, etc. (Luc. XIII).

(In.) Etiam mensuras poenae indicat divina Scriptura supra octo annis : hic decem et octo dicit. Certum est autem, quia secundum modum peccati, et conversionis moram, etiam castigationis tempora terminantur. Transierunt enim et isti decem et octo anni servitutis, et non dicitur quia clamaverunt ad Dominum vel conversi sunt a malitia sua : sed post.

VERS. 15. — *Salvatorem. (Id., hom. 3.) Salvatores vel judices, etc., usque ad quae dicit: Ego sum via, veritas et vita (Joan. XIV).*

Qui straque manu pro dextera stebatur. Secundum spiritualem intelligentiam, omnes sancti ambidextri dicuntur, diabolus et principes ejus, ambisioristri. Totum enim quod agunt, sinistrum est et perversum, aeterno igni cum his, qui a sinistris sunt, deputatum.

VERS. 20. — *Ingressus est Aod, etc. (ADAM., hom. 4.) Aod interpretatur laus. Arte enim callida, et laudabilis usus deceptione, etc., usque ad cui dicitur a Domino: Euge, serne bone, etc.*

VERS. 22. — *Pinguissimo. (AUG., quæst. 21.) Merito queritur, etc., usque ad ita invenimus. Erat autem Eglon crassus nimis.*

VERS. 25. — *Tulerunt. (Id., quæst. 23.) Quomodo pueri regis Eglon clavi aperuerunt, quod Aod clavi non clauerat? Aut si ille clavi clauerat, quomodo eam secum non tulerat, ut nec isti clavi aperire possent? Proinde aut alia clavis allata est, aut tale*

A genus clausuræ fuit, quod sine clavi posset claudi, nec sine clavi aperiri. Nam sunt quedam talia, sicut ea quæ verudata [MSS., veruclata] dicuntur.

VERS. 31. — *Post hunc. (ADAM., hom. 4.) LXX. Semgar, id est ibi advena. Omnes enim homines Dei advenæ sunt in hoc mundo; sicut ille, qui dicebat: Advena ego sum, in terra apud te, et peregrinus, sicut omnes patres moi. Hunc ergo Semgar Spiritus sanctus ibi advenam dicit, id est hic: quod enim Spiritui sancto, qui in cœlis est, ibi est, nobis hic est.*

Post hunc. (AUG., quæst. 25.) Quæritur quomodo post Aod pugnaverit Semgar pro Israel et eum salvasse dictus sit. Non enim fuerat captivatus vel jugo servitutis innexus. Sed ita salvavit, non quia hostis nocuerit; sed ne permitteretur nocere: quem credendum est bello cœpisse tentare, et hujus Victoria fuisse repulsum.

Qui percussit. (ADAM., hom. 4.) Semgar percussit Allophylos in sexceatis viris, etc., usque ad ut considerenter dicas: Mihi autem absit gloriari, etc.

CAPUT IV.

VERS. 1. — *Addideruntque filii (ORIG., hom. 4 in Jud.) Quasi pro peccatis populi dux bonus obiit, etc., usque ad et Jabin principi Chananeorum.*

VERS. 2. — *In manus Jabin regis Chanaan. (ADAM., hom. 4 in Jud.) Princeps militiae Jabin, etc., usque ad vel ecclesiae populus gubernetur, vel cujusque animæ sensus.*

VERS. 4. — *Erat. (ADAM., hom. 5.) Secundum Apostolum, etc., usque ad quia conforti banc gratiam mentis puritas, non sexus diversitas.*

Debbona. Apis vel loquela, quæ prophetam significat; quæ suaves colestis doctrinæ favos, et dulcia divini eloquii mella componit. Unde: Quam dulcia fauibus meis eloquia tua super mel et favum ori meo! (Psalm. cxviii.) Et alibi: Judicia Domini, dicit propheta, pretiosa esse super aurum et lapidem pretiosum nimis, et dulciora super mel et favum. (Ibid. x.)

VERS. 5. — *Et sedebat sub palma, etc. (ADAM.) Vide in quibus locis sedet prophetia, inter excelsa, scilicet, et domum Dei. Nihil humile, nihil vite erga prophetiaz sedem reperiri potest. Sicut Salomon dicit: quod in altis, scilicet portis civitatum, assistat, vel in murorum moenibus habitet, vel in altis turribus libere agat. Inter domum Dei ergo et excelsa dicitur habitare. Non enim docet quæ super terram sunt querere, sed quæ in cœlis, ubi Christus est in dextera Dei sedens. Illic nos hortatur ascendere: illic discipulos suos molitur movere prophetia.*

VERS. 8. — *Si rents (AUG., quæst. 29 in Jud.) Quid est quod respondens Barac Debboræ ait, etc., usque ad: id est, facit tecum prospera per angelum?*

(ADAM., hom. 5.) Non ascendam, nisi tu ascenderis tecum. Vides quomodo illis prioribus prophetia detulit eloqua Dei, etc., usque ad, cui nomen Sisara, traditur Sisara.

VERS. 18. — *Egressa igitur* (ADAM., hom. 5.) *Jahel mulier alienigena Ecclesiam significat, etc., usque ad extero tradidit somno.*

VERS. 19. — *Quæ aperuit* (ADAM., hom. 5.) *Una quæque anima hoc lacte evangelico et apostolico Sisaram in se sopiat et extinguat, etc., usque ad sed unum primis et novissimis victoriae præmium dabitur.*

VERS. 22. — *Egressaque, etc.* (ADAM., hom. 5 in Jud.) *Occurrit Jahel, etc., usque ad fideli tactu prior consequitur sanitatem.*

CAPUT V.

VERS. 1. — *Cecineruntque Debbara et Barac, etc.* (ADAM., hom. 6 in Jud.) *Si meminerimus quæ in superioribus dicta sunt, etc., usque ad vel culpa quæ per nostram venit ignaviam.*

Audite, etc. *Montes fluxerunt a facie Domini.* (ADAM.) *Auribus percipite, omnes satrapæ. Sicut inferiores sunt regibus satrapæ, etc., usque ad digne ut rex ad audienda verba divina vocaberis.*

VERS. 6. — *In. Quievisse dicuntur semitæ, quæ in diebus Samgar ducis Israel præoccupatae erant ab hostiis et non audebant in domum Domini ad orationem ascendere; a quibus non scribitur Samgar plene liberasse.*

VERS. 9. — *Cor meum diligit.* (ADAM., hom. 6.) *Cor meum ad ea quæ disposita sunt huic Israël. Quasi cor meum, animus meus, sensus meus, et tota mens mea ad illud tendit, illud prospicit quod dispositum est et præparatum Israël. Unde: Omnia quæ in mundo sunt reputo ut stercore, ut Christum lucrificationem, etc.* (Phil. iii).

VERS. 10. — *Qui propria voluntate. De quibus dicuntur, qui sponte obtulisti animas vestras ad periculum, etc., quia legi Dei et servituti ejus se subdiderunt, die ac nocte in lege ejus meditantes.*

Qui ascendit super nitentes asinos. (ADAM.) *Potentes populi, benedicite Dominum, quia ascensio super jumenta, etc. Corpus nostrum jumentum est: ad adjumentum enim et ad ministerium animæ datum est. Interiori homini dicitur: Qui ascendit super jumentum, id est, corpus suum, et superior factus est corporalibus desideriis, et motus corporis moderatur freno rationis, ut benedictat Dominum.*

Vers. 11. — *Collisti sancti. Quasi dicat, quamvis semper et ubique laudandus sit Deus, nonne hic potius laudandus et benedicendus est, qui subvertit inimicos nostros, sicut subvertit Ægyptios in mari Rubro?*

Ibi narrantur. (ADAM.) LXX: *Justi confortati sunt in Israel. In aliis gentibus, qui corporis rohore fortiores sunt, potentes dicuntur in prælio: in Israel vero, qui justiores; quia justitia, etiam viribus infirma, vincit. Injustitia vero, etsi multos habet bellatores validos, superatur. Ergo in nostra gente aut per justitiam superamus, aut per injustitiam vincimus.*

VERS. 12. — *Surge, surge. In Hebreo non habetur: sed expurgiscere spiritu, scilicet prophetæ, per-*

A fecti enim doctores Debboram provocant, ut expurgiscatur spiritu prophetæ et laudis.

VERS. 13. — *Diviso. Vox Debboræ increpantis Ruben qui imperio Domini non obtemperavit cum fratribus suis, ut debellaret inimicos, sed perterritus, et verbis Domini incredulus, divisit se ab eis; et ideo magnanimus, superbus repertus est. Unde in spiritu prophetæ increpatur sic: Quare habitas inter duos terminos? etc.* In Hebreo autem non habetur duos.

VERS. 21. — *Traxit cadavera eorum, etc. In mare Rubrum, quod est Cadumim, quod interpretatur antiquorum: eo quod antiqua miracula ibi sunt facta transiuntibus filiis Israel, et pereuntibus Ægyptiis: ut pro cadaveribus Ægyptiorum, habeant pisces et bestie mari Rubri, cadavera Chananæorum.*

B (ADAM., hom. 7 in Jud.) *Non dicuntur invaluable super populum Dei dum præcepta custodiunt, etc., usque ad cum a gratia Dei deserimur.*

CAPUT VI.

VERS. 3. — *Cumque sevisset.* (Id., hom. 7.) *Hæc patiebatur Israël, etc., usque ad morte sua clarificatam, sanguine lotam.*

VERS. 8. — *Qui misit ad eos prophetam, locutus est: Hæc dicit,* etc. (AUG., quæst. 31 in Jud.) *Cur non dicatur nomen hujus prophetæ, etc., usque ad: cur non possit angelus propheta dici?*

(ISID., in Jud., tom. V.) *Gedeon Christum significat: qui sub umbra sacre crucis prædestinato incarnationis futuræ mysterio constitutus, rectitudine C judicii quasi virga electionem sanctorum a vitiorum paleis sequestrabat.*

VERS. 17. — *Da mihi signum.* (ADAM., hom. 8.) *Vir eruditus, et habens Jesu prædecessoris exemplum, cautius agit. Sciebat enim posse angelos tenebrarum transfigurare se in angelos lucis: ideo examinat spiritum, si a Deo sit. Spiritualis enim omnia examinat. Sic predecessor ejus Nave cum principem coelestis militie vidisset, inquirit: si noster es, an adversariorum? Ideo Gedeon discutit angelicam visionem, diversitate et mutatione signorum.*

Vers. 18. — *Portans.* (AUG., quæst. 36 in Jud.) *Advertendum est, etc., usque ad velut adjevandus præsenta sanctitatis ejus.*

D VERS. 19. — *Ingressus.* (GRÆC., lib. III Moral., cap. 17.) *Gedeon cum a paleis frumenta excuteret, etc., usque ad sed omne etiam quod in se per cogitationes turpiter ligatur, tergit.*

(ISID.) *Quem pater dolis deputavit, hunc Gedeon occidit, et alium septennem immolavit Deo; in quo ostendit, post adventum Christi, omnia Gentilitatis sacrificia abolenda, solumque jam sacrificium passionis Christi pro redemptione populi Deo offerendum. Ipse enim est vitulus septennis, plenus sciencie spiritu septiformi.*

VERS. 33. — *Igitur.* (ADAM.) *Convenerunt adversum Israël Madianitiæ, etc., usque ad expugnare populum Dei, cum paganis scilicet et Judeis.*

In valle Jezrael. (Id.) *Quæ interpretatur semen*

Dei. Non enim audent adversarii illuc ire, etc., usque ad quia constitutus est in vertice intelligentiae spiritualis.

VERS. 36. — *Si salvum facis.* (ADAM., homil. 8 in Jud.) Cum multa sint et innumera signa, etc., usque ad quas nullus humor divini verbi infundebat.

VERS. 37. — *In area.* (ORIG., homil. 8.) Non ubi cuaque, non in campo, nec in saltu, sed in area ubi messis est, etc., usque ad mundo corde recumbamus in convivio sponsi Jesu Christi.

Si ros in solo vellere, etc. (AUG.) In temptatione Gedeonis quod prænuntiare Dominus volebat, ostendit in compluto scilicet vellere et area tota circumquaque sicca figurare primum populum Israel, ubi erant sancti cum gratia coelesti tanquam pluvia spirituali, et postea compluta area, siccato vellere figurare B Ecclesiam Dei toto orbe diffusam, habentem non in vellere tanquam in velamine, sed in aperto coelestem gratiam, priore populo velut ab ejusdem gratiae rore alienato atque siccato.

VERS. 39. — *Oro,* etc. (ADAM., homil. 8.) In secundi quoque signi ratione, etc., usque ad universa terra divini roris gratia infunditur.

CAPUT VII.

VERS. 3. — *Qui formidolosus,* etc. (ADAM., hom. 9.) Idem hodie clamat Jesus, etc., usque ad sic inter ingentia et nefanda crimina, timoris et formidinis crimen ponitur.

LXX : Formidolosus est, qui quasi adolescenti vitio antequam videat mala, sola cogitatione terretur, gelidam per membra formidinem volvens, ut non tam conspectu malorum quam auditu et exspectatione solvatur. Ideo, juxta LXX, formidolosus corde dicitur, in corde enim et in interioribus animi desixum manet hoc vitium. Timidus autem est qui primo aspectu ad congressum trepidat, non tamen toto corde terretur, sed reparari et animari denuo potest.

VERS. 4. — *Adhuc populus.* (ADAM., hom. 9.) Ut video, qui primum reprobati sunt, etc., usque ad nec propter peccati sitim sternitur pronus.

VERS. 5. — *Qui manu et lingua.* (ADAM., homil. 9.) Manu et lingua dicit eos aquam lambere, etc., usque ad et perfecte trinitatis numerum ferunt.

VERS. 6. — *Fuit itaque numerus eorum,* etc. (AUG., quæst. 47 in Jud.) Et factus est numerus eorum qui lambuerunt manu sua, lingua sua, trecenti vii. Plerique Latini codices non habent manu sua, sed tantum lingua sua, etc., usque ad David quoque tanquam contemptibilem se canem appellat.

VERS. 13. — *Percussit illud atque subvertit.* (GREG., lib. xxx *Moral.*, cap. 25.) De hoc bello per prophetam, etc., usque ad quod ferrum hostium crucis ligno superetur.

VERS. 16. — *Divisitque.* (ID., Ibid.) Ducti sunt ad fluvium, etc., usque ad in sinistra tubam, in dextera tenet lagenam.

VERS. 20. — *Et hydriæ confregissent.* (ADAM.,

A hom. 9.) Hydriæ portant, etc., usque ad ut ab ipso victoriam consequi mereamur.

CAPUT VIII.

VERS. 27. — *Fecitque ex eo Gedeon ephod,* etc., (AUG., quæst. 41 in Jud.) Quæritur quid sit Ephod vel Ephot, etc., usque ad ut sic interiret filiorum proles numerosa, sicut postea testatur Scriptura.

(AUG.) Intelligendum est per prolepsim dictum esse quod fecerit Gedeon Ephod contra legem Dei ex auro quod devictis hostibus erat ablatum, ut simul diceretur unde erat aurum et quid de illo sit factum. Factum est enim hoc peccatum in fine dierum Gedeon : quando consecuta sunt mala quæ annexit Scriptura, postquam dixit quot annis in diebus Gedeon terra quievit.

Postquam. (ID., quæst. 43.) Et factum est cum mortuus esset Gedeon, et aversi sunt filii Israel, forniciati sunt post Baalim, et posuerunt ipsi sibi Baalberith testamentum ut esset eis in Deum, etc. Et Baalim, et Baalberith idola intelligenda sunt. Major ergo transgressio et fornicatio est a populo post mortem Gedeon, quam illo vivo propter Ephod. Quod et si illicite factum erat, tamen de sacramentis tabernaculi erat : hæc vero idolatria non habet falsam paternæ religionis defensionem. Unde etiam si non in fine temporis Gedeon Ephod factum est, sed ante factum est, ita Deus patienter tulit, ut pax in terra perseveraret, quia licet factum erat quod prohibuerat, non tamen longe recessum erat ab illo qui tale aliiquid in tabernaculo suo in honorem suum fieri jusserat. Nunc vero graviora commissa, et apertam post idola fornicationem populi noluit esse impunitam.

CAPUT IX.

VERS. 5. — *Remansitque Joatham.* (ISID.) Filius junior, qui fugitando gladium inimici evadit, significat reliquias Israel in extremo tempore credituras, et Antichristi gladium evasuras, hic ascendit in verticem montis Garizim : quia nec prophetare nec persecutionem Antichristi potest quilibet evadere, nisi prius in montem benedictionis, id est in sublimitatem fidei ac virtutum ascenderit : hic est enim mons Garizim qui a Moyse in benedictionem deputatur.

(ISID., in Jud. tom. V.) Si hoc factum mysticum non esset, etc., usque ad inducit persecutionem ut omnes sanctos interficiat.

VERS. 10. — *Dixeruntque.* (ID., ibid.) Ligna silvæ sunt homines infructuosi, etc., usque ad et suavisimam pinguedinem Christi cum gloria et honore perduxit.

(ID., ibid.) Vitis autem Christus est qui dixit : Ego sum vitis vera (JOAN. xv). Quia ergo populus qui Antichristo servit in reprobum sensum datur ut credat mendacio, id est, Antichristo, qui veritati, id est Christo credere noluit, a regno vitis, id est Christi; et ab oliva, id est Spiritus sancti gratia et a fico, id est divinæ legis dulcedine reprobatur.

Dixeruntque. (ID.) Rhamnus est genus rubi, quem vulgo senticem ursinam appellant, asperuna nimis

et spinosum, per quod Antichristus significatur cum A omni asperitate et feritate humanum genus vastaturus : et exicit ignis de rhamno, id est, iniquitas de Antichristo, et omnes qui in illo confidunt pariter cum illo devorabit.

VERS. 23. — Misitque. (AUG., quæst. 45 in Jud.) Et misit Deus Spiritum malignum inter Abimelech et viros Sichimorum. Hoc verbum, etc., usque ad etiam immisit interpretati sunt.

VERS. 32. — Surge. (Id., quæst. 46.) Et nunc surge nocte tu et populus tuus tecum, et insidiare. Quidam Latini habent maturabis, etc., usque ad Deus quarto die conderet solem.

CAPUT X.

VERS. 1. — Post Abimelech. (AUG., quæst. 47 in Jud.) Quomodo fuit patruus Abimelech vir de tribu Issachar, etc., usque ad ut Domini caro non solum de regia, sed etiam de sacerdotali stirpe propagaretur.

CAPUT XI.

(AUG., quæst. 49 in Jud.) Jephite interpretatur aperiens, etc., usque ad quia legis præcepta non servant et tanquam viro non exhibent fidem.

VERS. 3. — Habitavit in terra Tob. (Id., ibid.) In terra scilicet bona vel potius optima. Quod enim Græce ἀγάθον, hoc Latine optimum dicitur. Id autem interpretatur Tob, ubi videtur intelligenda resurrectio. Quæ enim magis terra optima quam terrenum corpus excellentia immortalitatis et incorruptionis indutum.

(Id., ibid.) Ante passionem cum publicanis et peccatoribus manducavit, etc., usque ad ut iustificentur et discant vias ejus.

In illis diebus. (Id., ibid.) Qui abjecerant Christum, etc., usque ad ut per ætatem senilem novissima tempora significentur.

VERS. 8. — Dixeruntque principes. (AUG., ibid.) Tale quid figuratum est in Joseph, etc., usque ad in qua regni ejus non erit finis.

Et pugnes. (AUG.) Quod contra filios Ammon dux quæreritur Jephite, quibus victis liberentur qui eo duce bellare cupiebant : quia Ammon interpretatur filius populi mei, vel populus mœroris ; aut illi significantur inimici qui ex ipsa gente in infidelitate permanserunt ; aut omnes gehennæ prædestinati : ubi erit fetus et stridor dentium, tanquam populo mœroris. Quanquam populus mœroris diabolus et angeli ejus convenienter intelliguntur : vel quia æternam miseriariam eis quos decipiunt, acquirunt, vel quia ipsi æternæ misericordiae deputati sunt.

VERS. 9. — Ego ero rex. (Id., ibid.) Id est, rex quem nondum habebat gens illa tempore judicum, etc., usque ad sed Jephite illum significabat qui verus est rex.

(Id.) Rex scilicet sicut in titulo crucis scriptum est, etc., usque ad sicut hi qui in Regnorum volumibus continentur.

Nonne ea quæ possidet, etc. Nonne quæcumque hereditavit tibi Chamos?

VERS. 29. — Et circumiens Galaad. (AUG., quæst. 49 in Jud.) Galaad interpretatur abjiciens, etc., usque ad quod significat dicendo et a specula Galaad transeundi et transiens ad filios Ammon.

VERS. 30. — Si tradideris filios Ammon. (AUG., ibid.) Quenlibet cogitaverit Jephite, non videtur filiam cogitasse; non enim diceret : heu me! filia mi, impediisti me, etc. Indicat enim se impeditum, ne illud quod cogitaverat impleret. Quem autem potuit cogitare qui filios non habebat? An conjugem cogitavit : et ut hoc fieret Deus noluit et ut hoc non relinquaret impunitum; ne quis postea id auderet : et ut magna providentia ex hoc quod accidit magnum sacramentum Ecclesiæ figuraretur. Ex utroque ergo prophetia adaptata est? quod scilicet vovens cogitavit, et quod nolenti contingit. Si enim conjugem cogitavit, conjux Christi Ecclesia est. Sed quia hujus Jephite conjux virgo esse non potuit, in eo quod filia potius occurrit, inulta non remansit voti temeritas, et virginitas Ecclesiæ figurata est, cui dicitur : *Filia, fides tua te salvavi fecit, vade in pace* (Luc. vii.).

(AUG., quæst. 49.) De Jephite filia solet esse magna quæstio, etc., usque ad ut omnia quæ post facta sunt tanquam opera Spiritus Domini qui super eum factus est, intelligenda videantur.

(Id.) Sed inter laudabiles viros, etc., usque ad ut omnino evitetur, sed tantum ut differatur, laborat.

(ISID., in Jud., tom. V.) Jephite Christum significat, quia a facie fratrum suorum, id est Judæorum abscedens, in gentibus principatum accepit, quia C omnia humanæ salutis sacramenta quasi juratus explevit : et carnem propriam quasi filiam pro salute Israel obtulit. Juravit autem patri et vovit secundum illud : *Sicut juravit Domino, votum vovit Deo Jacob*, quod scilicet sacramentum religionis in carnis suæ passione pro salute humani generis explexeret. Haec ergo ita per Christum acta sunt ut videantur pro religione juramenti esse completa.

VERS. 37-39. — Et plangam, etc. Et fecit ei, etc. (AUG.) Virgo casta, id est, Ecclesia, etc., usque ad propter quos etiam duo testamenta dicuntur.

Exinde mos increvit. (AUG., quæst. 49.) Quod vero factum est ex præcepto in Israel, ex diebus in dies conveniebant lamentari filiam Jephite, quatuor dies in anno, non puto significare aliquid post impletum holocaustum, quod erit in vita æterna, sed præterita tempora Ecclesiæ, in quibus erant beati lugentes. Quatriduo figurata est ejus universitas : propter quatuor partes orbis per quas longe lateque diffusa est. Ad historiæ autem proprietatem non arbitror hoc decrevisse Israelitas, nisi quia intelligebant in ea judicium Dei magis ad percutiendum patrem suis se ostensem, ne quis deinceps voveret tale sacrificium. Quare enim lamentatio decreta est, si votum illud luctuæ est?

CAPUT XII.

VERS. 7. — Judicavit itaque Jephite, etc. (AUG.) Sicut illi duo menses propter septuaginta dies senarium numerum sex ætatum significant, ita hic

sexies septenarius ductus hoc idem figurat, quantum A tibiam super femur, id est, tam mirabiliter, ut stuperentes tibiam unius vedis super femur alterius ponenter.

CAPUT XIII.

VERS. 2. — *Sed concipes, etc. (Isid., in Jud.) Samson habet quædam in typum Christi, etc., usque ad et de Christo dictum et per prophetam: Orientur vobis sol iustitiae, et sanitas in pennis ejus.*

VERS. 3. — *Nec imundum. (Auc., quæst. 50.) Imundum est dissolutio disciplinae quæ esse cœperat in Israel, et jām ad ea manducare eos labefecerat, quæ Deus in animalibus prohibuerat: jam enim etiam ad cultum transibant Idolorum.*

(Auc., quæst. 52 in Jud.) Quod ait mulier dictum sibi ab angelo, etc., usque ad Nazaræ certis diebus observabant voventes volumique reddentes.

VERS. 19. — *Tulit itaque. (Auc., quæst. 53.) Quod dicit Scriptura ignorasse Manue, quod angelus Domini essei, etc., usque ad ut traderetur inimicis per quadraginta annos.*

Vers. 20. — *Quod. (Greg., lib. v Moral., cap. 23.) Quid est quod ad visionem angelī vir est timidus, mulier audax, nisi quando cœlestia nobis monstrantur, spiritus quidem pavore se concutit, sed tamen spes præsumit. Inde enim spes ad majora audenda se erigit, unde turbatur spiritus qui ea quæ superna sunt prior videt, quia cum altiora secretorū cœlestium sic levata mens conspicit, cuncta humana- rum virium soliditas contremiscit.*

(Auc., quæst. 54 in Jud.) Quid est quod postquam manifestatus est Manue et tixori ejus angelus, etc., usque ad non acceptum sacrificium, sed ipsum sacrificium futurum.

CAPUT XIV.

Vers. 5. — *Descendit itaque Samson, etc. (Isid., in Jud. tom. V, cap. 8.) Samson cum ad alienigenas tenderet causa petendæ uxoris, leonem occidit: et Christus Ecclesiam vocaturus de gentibus diaboli vicit qui ait: Gaudete quia ego vici mundum (Joan. xvi). Ex ore leonis occisi favus extrahitur, quia ut conspicimus reges terreni regni, qui contra Christum ante tremuerunt, jam perempta feritate dulcedinem Evangelii prædicant, et munita præbent.*

CAPUT XV.

Vers. 8. — *Percussitque eos, etc. (Auc., quæst. 55 in Jud.) LXX: Percussit alienigenas Samson ad*

D leem Juda natus peregrinationem hujus mundi visitavit, cum uxore sua, id est, Ecclesia, et cum duobus liberis, duobus scilicet ordinibus prophetarum et apostolorum qui sanguine Christi a peccati servitute sunt liberati.

Vers. 12. — *Jurate. (Auc., quæst. 56 in Jud.)*

Quid est quod ait Samson viris Juda, etc., usque ad nisi audiendo vel legendo discantur, ita nec modi locutionum.

Vers. 16. — *In maxilla. (Greg., lib. xiii Moral., cap. 6.) Maxilla asini prædicatores significat. Redemptor enim noster simplicitatem et patientiam prædicantium, suæ manu virtutis tenens, a vitiis carnalibus interfecit, et maxilla in terram projecta, postmodum aquas fudit: quia tradita morti prædicatorum corpora magna populis monstrare miracula.*

CAPUT XVI.

Vers. 1. — *Abiit quoque, etc. (Greg., Homil. 21 in Erang.) Quem in hoc facto Samson, etc., usque ad et ascendendo regna cœlorum penetravit.*

Vers. 19. — *Vocavitque tonsorem. (Isid., in Jud., tom. V, cap. 6.) Quod mulier subdola caput Samsonis rasit, etc., usque ad et parato certamine in finem fortissime dæmones triumphabit.*

(Greg., lib. xxvii Moral., cap. 13.) Samson amissis oculis ab Allophilis ad molam deputatur, etc., usque ad foris in circuitum laboris mittunt.

Vers. 30. — *Multoque. (Greg., lib. xxix Moral., cap. 7.) In hoc loco per Samson Christus significatur, etc., usque ad simul omnes moriendo prostravit.*

CAPUT XVII.

Vers. 5. — *Et fecit ephoa et theraphim, etc. (Hieron., epist. 130, tom. I.) In volumine Judicum, etc., usque ad per teraphim fecisse monstratur.*

CAPUT XVIII.

Vers. 7. — *Venerunt Lais, etc. (Hieron., lib. de loc. Hebr.) Laisan filii Dan, etc., usque ad juxta Esthaol.*

CAPUT XIX.

Vers. 25. — *Eduxit ad eos concubinam suam, etc. (Auc. de Civ., cap. 34.) Concubina interdum proluxore usurpatur. Agar enim, et Cethura, ei uxores et concubinæ Abraham vocantur.*

CAPUT XX.

Vers. 18. — *Consuluerunt. (Greg., lib. 24 Moral., cap. 13.) Qui semetipsum non judicat, etc., usque ad sed contra se rigida, bonis vero omnibus sit submissa.*

CAPUT XXI.

Juraverunt quoque filii Israel in Masspha; etc.

LIBER RUTH.

CAPUT PRIMUM.

Vers. 1. — *Facta est. Propter paucitatem spiritualium doctorum quibus judicandi datur auctoritas, facta est famæ verbi Dei, quando lex etiam per Iudaicas traditiones corrupta est.*

Abiit homo, (Rab.) Christus, scilicet, in Beth-

D leem Juda natus peregrinationem hujus mundi visitavit, cum uxore sua, id est, Ecclesia, et cum duobus liberis, duobus scilicet ordinibus prophetarum et apostolorum qui sanguine Christi a peccati servitute sunt liberati.

Abiit homo, (Rab.) Quem quidam Decalogum legis